

*Tadeusz Antoni
Stark Matakiewicz*

*Tadeusz
Pietrzykowski*

*Władysław
Walter*

*Kazimierz
Rudnicki*

Lech Krzyżanowski

Sędziowie w II Rzeczypospolitej

Okręgi apelacyjne: krakowski i katowicki

Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego ■ Katowice 2011

*Agonon
Frendl*

*Józef
Władysław Władysław
Władysław Władysław*

*Artur
Kleski*

*Franciszek
Parylewicz*

*Feliks
Bocheński*

Sędziowie w II Rzeczypospolitej

Okręgi apelacyjne: krakowski i katowicki

PRACE
NAUKOWE

UNIWERSYTETU
ŚLĄSKIEGO
W KATOWICACH

NR 2795

Lech Krzyżanowski

Sędziowie w II Rzeczypospolitej

Okręgi apelacyjne: krakowski i katowicki

Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego

Katowice 2011

Redaktor serii: Historia
Sylwester Fertacz

Recenzent
Danuta Kisielewicz

Spis treści

Wstęp / 9

Rozdział pierwszy

Udział pruskiego i austriackiego modelu wymiaru sprawiedliwości w kształtowaniu odrębności dzielnicowych Górnego Śląska, Galicji i Śląska Cieszyńskiego na przełomie XIX–XX w. / 15

Społeczne uwarunkowania życia publicznego na Górnym Śląsku, w Galicji i na Śląsku Cieszyńskim na przełomie XIX–XX w. / 15

Organizacja wymiaru sprawiedliwości w Prusach i w monarchii austro-węgierskiej przed I wojną światową. Liczebność środowisk sędziowskich na Górnym Śląsku, w zachodniej Galicji i na Śląsku Cieszyńskim / 28

Struktura narodowościowa i pochodzenie społeczne górnośląskich oraz zachodniogalicyskich i cieszyńskich sędziów na początku XX w. / 48

Wzajemne kontakty krakowskich i śląskich prawników na przełomie XIX i XX w. oraz podczas I wojny światowej, powstań śląskich i plebiscytu / 64

Rozdział drugi

Okoliczności tworzenia struktur sądowych krakowskiego i katowickiego okręgu apelacyjnego w okresie międzywojennym / 73

Organizowanie wymiaru sprawiedliwości na obszarze krakowskiego i katowickiego okręgu apelacyjnego u zarania II Rzeczypospolitej / 73

Sędziowie krakowskiego i katowickiego okręgu apelacyjnego wobec idei integracji państwa polskiego po I wojnie światowej / 97

Kształtowanie granic krakowskiego i katowickiego okręgu apelacyjnego oraz tworzenie ich wewnętrznej struktury / 112

Rozdział trzeci

Środowisko sędziowskie krakowskiego i katowickiego okręgu apelacyjnego w okresie międzywojennym / 136

Liczba sędziów krakowskiego i katowickiego okręgu apelacyjnego oraz ich terytorialna koncentracja w okresie kształtowania struktury sądownictwa na początku lat 20. / 136

Liczebność środowiska sędziowskiego w krakowskim i katowickim okręgu apelacyjnym w latach 1923–1939 / 150

Wydajność pracy sędziów krakowskiego i katowickiego okręgu apelacyjnego / 168

Rozdział czwarty

Pochodzenie dzielnicowe i społeczne sędziów krakowskiego i katowickiego okręgu apelacyjnego a dostępność kolejnych szczebli kariery zawodowej / 201

Przynależność dzielnicowa sędziów / 201

Pochodzenie społeczne oraz czynniki naturalne decydujące o liczebności środowiska sędziowskiego w krakowskim i katowickim okręgu apelacyjnym / 220

Problematyka dostępu kobiet do sądownictwa / 255

Rozdział piąty

Materialne warunki pracy sędziów w krakowskim i katowickim okręgu apelacyjnym / 261

Wysokość płacy sędziowskiej i czynniki ją określające / 261

Koncepcje zwiększenia dochodów środowiska sędziowskiego / 280

Struktura wydatków rodzin sędziowskich i stopień zaspokojenia potrzeb materialnych / 289

Rozdział szósty

Krakowscy i katowiccy sędziowie a kwestia narodowościowa w okresie międzywojennym / 317

Sądy w krakowskim i katowickim okręgu apelacyjnym oraz ich rola w procesie kształtowania polskiego oblicza życia społecznego / 317

Warunki sprawowania zawodu sędziego przez osoby niepolskiego pochodzenia / 331

Wymiar sprawiedliwości wobec podsądnych niepolskiego pochodzenia / 358

Rozdział siódmy

Polityczne uwarunkowania aktywności zawodowej sędziów krakowskiego i katowickiego okręgu apelacyjnego / 368

Formy i rozmiar politycznego zaangażowania sędziów / 368

Walka o zachowanie niezawisłości sędziowskiej jako czynnik determinujący udział sędziów w życiu politycznym / 382

Sędziowie wobec sanacyjnych metod doboru kadr wymiaru sprawiedliwości / 396

Rozdział ósmy**Udział sędziów krakowskiego i katowickiego okręgu apelacyjnego w pozapolitycznych formach życia publicznego / 417**

Zrzeszenie zawodowe sędziów oraz inne stowarzyszenia prawnicze / 417

Pozostałe przejawy udziału pracowników wymiaru sprawiedliwości w życiu publicznym / 439

Pozycja społeczna sędziów oraz prestiż zawodu w oczach lokalnych środowisk / 459

Podsumowanie / 471**Bibliografia / 477****Wykaz skrótów / 495****Indeks nazwisk / 497**

Summary / 507

Zusammenfassung / 509

Wstęp

Powstanie II Rzeczypospolitej, przesądzające o usunięciu instytucji będących świadectwem zwierzchnictwa państw zaborczych nad ziemiami polskimi, zmieniło diametralnie dotychczasowy charakter życia publicznego. Stworzyło m.in. wyjątkowo sprzyjające warunki do rozwoju polskiej inteligencji, której przedstawiciele nie musieli, jak dotychczas, szukać zatrudnienia jedynie w sferze tzw. wolnych zawodów, lecz mogli obejmować także liczne posady w aparacie państwowym lub samorządowym. Początkowo podaż takich stanowisk przekraczała nawet liczebność warstw wykształconych, przynależnych do polskiego kręgu kulturowego. Był to czynnik stymulujący rozwój polskiej inteligencji. Taka tendencja – charakteryzująca się dużą dynamiką – trwała przez cały okres międzywojenny. Nadal stanowi to przedmiot badań naukowych¹. Interesujące wydają się bowiem, po pierwsze, zmieniające się źródła rekrutacji kadr inteligencji. Były one odmienne w pierwszych latach po odzyskaniu niepodległości, gdy wszyscy pracownicy umysłowi, siłą rzeczy, mieli za sobą staż w instytucjach państw zaborczych, oraz w późniejszym okresie, gdy pracę rozpoczęło pierwsze pokolenie osób wykształconych już w wolnej Polsce. Ciekawe wnioski płyną również z obserwacji różnic w zakresie dziedzictwa pozaborowego, utrzymującego się wśród różnorodnego środowiska inteligenckiego. Poza konstatacją o oczywistym występowaniu takich odmienności u zarania II Rzeczypospolitej, analizy wymaga tempo niwelowania różnic, różne w poszczególnych grupach zawodowych i w poszczególnych częściach międzywojennego państwa, a także bilans wzajemnie na siebie oddziałujących czynników – integrujących i dezintegrujących. Struktura społeczna inteligencji, jej preferencje polityczne, aktywność w życiu publicznym czy wreszcie materialna strona egzystencji – to tylko niektóre z kolejnych zagadnień

¹ Zob. zestaw nowszej literatury w tym zakresie: A. MAJKOWSKA-SZTANGE, S. MOCEK: *Inteligencja w Polsce. Bibliografia publikacji z lat 1989–2007*. W: *Inteligencja w Polsce. Specjaliści, twórcy, klerkowie, klasa średnia*. Red. H. DOMAŃSKI. Warszawa 2008, s. 465–500.

poruszanych w publikacjach z ostatnich lat. Poza syntezami odnoszącymi się do ogółu inteligencji coraz częściej pojawiają się opracowania charakteryzujące poszczególne kategorie zawodowe pracowników umysłowych².

Na tle szybko rozwijających się badań nad dziejami polskiej inteligencji ujemnie wyróżnia się deficyt opracowań poświęconych sędziom sądów powszechnych – ważnej, choć specyficznej grupie zawodowej. Jeszcze w 2000 r. Krzysztof Pol, autor monumentalnego *Pocztu prawników polskich*, stawiał pytanie: „Skąd się bierze ten brak troski o własne korzenie? Czy to nie dziwne – w przypadku prawników właśnie – że pod względem dokumentacji dorobku czy liczby prac poświęconych wybitnym przedstawicielom zawodu już dawno w kraju znacznie wyprzedzili ich np. historycy, lekarze, farmaceuci czy księgarze?”³ Wątpliwości autora, przynajmniej w odniesieniu do sędziów, pozostają aktualne. Ich rolę zawodową analizowali do tej pory, zresztą jedynie na marginesie swych rozważań: Małgorzata Materniak-Pawłowska⁴, Mariusz Mohyluk⁵ oraz Grzegorz Ławnikowicz⁶. Tematu nie wyczerpało również pobieżne ujęcie Jana Szarycza⁷. Kwestia funkcjonowania sędziów jako grupy zawodowej w dużej mierze pozostaje zatem niezbadana, co odnotować trzeba tym wyraźniej, iż rola innych zawodów prawniczych w II Rzeczypospolitej znalazła już w literaturze przedmiotu swe odzwierciedlenie⁸. Staje się to jeszcze istotniejsze w kontekście potrzeby badań nad różnorodnością wzorców tradycji pozaborowej. Utrzymywanie się ich w okresie międzywojennym w dużym stopniu wynikało z pluralizmu prawnego występującego na ziemiach polskich, a ten czynnik miał wyjątkowo znaczący wpływ zarówno na pracę zawodową, jak i na życie prywatne sędziów.

Próba scharakteryzowania grupy zawodowej sędziów wymaga wpiętych doprecyzowania słownictwa użytego w tytule. Warto odnieść się, przede wszystkim, do trwającej przez cały okres międzywojenny dyskusji nad znaczeniem słowa „sędzia”. W przedwojennej prasie prawniczej często ubolewano, że jest ono nadużywane, wykorzystywane także do definiowania

² M.in. R. LITWIŃSKI: *Korpus policji w II Rzeczypospolitej. Służba i życie prywatne*. Lublin 2007; E. WIĘCKOWSKA: *Lekarze jako grupa zawodowa w II Rzeczypospolitej*. Wrocław 2004; A. CHMIELEWSKA: *W służbie państwa i narodu. „Państwowotwórczy” artyści plastycy w II Rzeczypospolitej*. Warszawa 2006; H. OLSZAR: *Duchowieństwo katolickie diecezji śląskiej (katowickiej) w Drugiej Rzeczypospolitej*. Katowice 2000.

³ K. POL: *Poczet prawników polskich*. Warszawa 2000, s. XVII.

⁴ M. MATERNIAK-PAWŁOWSKA: *Ustrój sądownictwa powszechnego w II Rzeczypospolitej*. Poznań 2003.

⁵ M. MOHYLUK: *Prawo o ustroju sądów powszechnych w pracach Komisji Kodyfikacyjnej II Rzeczypospolitej*. Białystok 2004.

⁶ G. ŁAWNIKOWICZ: *Idea niezawisłości sędziowskiej w porządku prawnym i myśli prawniczej II Rzeczypospolitej*. Toruń 2009.

⁷ J. SZARYCZ: *Sędziowie i sądy w Polsce w latach 1918–1988*. Warszawa 1988.

⁸ Patrz np.: D. MALEC: *Notariat Drugiej Rzeczypospolitej*. Kraków 2002; A. KISZA, Z. KRZEMIŃSKI, R. LYCZYWEK: *Historia adwokatury polskiej*. Warszawa 1995.

profesji, które ze stosowaniem prawa nie mają nic wspólnego, np. w odniesieniu do arbitrów sportowych. Jeszcze większy protest wzbudzało posługiwanie się terminem „sędzia” na określenie funkcjonariuszy wymiaru sprawiedliwości, nieposiadających prawniczego wykształcenia, a pracujących m.in. w sądach pokoju, sądach polubownych, różnego rodzaju trybunałach rozjemczych⁹. W niniejszym opracowaniu pojęcie „sędzia” odnosić się będzie wyłącznie do prawników zatrudnionych w wymiarze sprawiedliwości i posiadających, po ukończeniu aplikacji i zdaniu stosownego egzaminu, nominację sędziowską. Zastrzec jednak należy, iż nie wszystkie osoby spełniające te warunki znajdują się w kręgu zainteresowań badawczych. Zgodnie z terminologią użytą w rozporządzeniu Prezydenta RP z 6 lutego 1928 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (DzURP, nr 12, poz. 93 ze zm.) – do sądownictwa powszechnego zaliczano tylko sądy grodzkie oraz sędziów pokoju, sądy okręgowe, sądy apelacyjne i Sąd Najwyższy (art. 1 § 1). Zgodnie z tą dyspozycją analizie poddani zatem zostaną jedynie sędziowie pracujący w wymienionych wyżej instytucjach (oraz w sądach powiatowych, które zastąpiono sądami grodzkimi), pominięci zaś będą pracownicy sądów administracyjnych, wojskowych, prawa publicznego. Wyjątek stanowić będą sędziowie sądów pracy z racji uprzedniego, długoletniego zazwyczaj, zatrudnienia w sądownictwie powszechnym. W ich przypadku przedmiotem zainteresowania będzie tu jednak tylko okres aktywności w powszechnym wymiarze sprawiedliwości.

W latach międzywojennych istniało 8 okręgów apelacyjnych. Badania zawężone zostały do 2 okręgów: krakowskiego i katowickiego. Pierwszy z nich obejmował województwo krakowskie i część lwowskiego, drugi – całość województwa śląskiego, czyli przyznane Polsce części zarówno Górnego Śląska, jak i Śląska Cieszyńskiego. Szczątkowa jedynie spuścizna archiwalna Ministerstwa Sprawiedliwości (większość akt uległa zniszczeniu w czasie II wojny światowej) oraz mocno zróżnicowany zasób lokalnych archiwów uniemożliwiają, na tym etapie badań, podjęcie próby ogólnopolskiej syntezy. Z kolei prezentacja środowiska sędziowskiego należącego tylko do jednej apelacji nie stworzyłaby warunków do sformułowania wielu wniosków, które dopiero przy konfrontacji dwóch analogicznych społeczności, okazały się możliwe. Wartość badań komparatystycznych, zwłaszcza w odniesieniu do tematyki śląskiej, nie wymaga dowodzenia, zalety tej metody zostały bowiem przekonująco omówione¹⁰. Wszelkie porównania odnoszące się do sędziów krakowskich i katowickich w okresie międzywojennym wydają się szczególnie ważne naukowo. Obie grupy pracowały przez długi czas pod różnymi reżimami prawnymi (sędziowie katowiccy – pru-

⁹ L. GÖTTINGER: *O ochronę tytułu sędziowskiego*. „Czasopismo Sędziowskie” [dalej: „CS”] 1936, nr 6, s. 319; M. WÓYCICKI: *Z kuluarów sądowych*. „Głos Sądownictwa” [dalej: „GS”] 1931, nr 6, s. 356–357.

¹⁰ M.W. WANATOWICZ: *Znaczenie metody komparatystycznej dla badań nad problematyką śląską lat międzywojennych*. „Zaranie Śląskie” 1984, nr 1–2, s. 7–20.

skim, krakowscy – austriackim), co musiało wpływać na petryfikację różnic dzielnicowych, dezintegrujących środowisko sędziowskie. U zarania II Rzeczypospolitej właśnie małopolscy sędziowie stanowili zdecydowaną większość pracowników wymiaru sprawiedliwości na terenie apelacji katowickiej. Wspólną tradycję charakteryzującą przybyszów oraz tych sędziów, którzy pozostali w okręgu krakowskim, traktować należy z kolei jako czynnik potencjalnie scalający oba środowiska. Wzajemne oddziaływanie tych czynników stanowi podstawowy problem badawczy, jaki chcę zanalizować i rozważyć w niniejszej pracy, oraz jeden z najważniejszych jej celów. Wiąże się z nim kwestie tempa przemian świadomościowych w obu grupach zawodowych, rozmiar akceptacji dla nowego typu sędziego, jaki lansowały władze Ministerstwa Sprawiedliwości, różnice w prezentowanych postawach politycznych oraz zaangażowaniu w inne przejawy życia publicznego. Mam ponadto nadzieję, że ukazanie całokształtu relacji zachodzących między krakowskimi i katowickimi sędziami pozwoli włączyć się do trwającej już dłuższy czas naukowej debaty nad konfrontacją austriackiego i pruskiego dziedzictwa pozaborowego; tym razem na płaszczyźnie wymiaru sprawiedliwości.

Odpowiedź na postawione pytania badawcze wydaje się możliwa ze względu na istnienie stosunkowo obszernej bazy źródłowej. Składają się na nią przede wszystkim zbiory archiwalne sędziowskich akt osobowych. W przypadku sędziów małopolskich w komplecie znajdują się one w krakowskim Archiwum Państwowym. Ich wartość jest zróżnicowana. Obok bowiem obszernych zbiorów, wyposażonych niejednokrotnie w tzw. wykaz stanu służby, prezentujący szczegółowe dane o życiu rodzinnym i o przebiegu kariery zawodowej, znajdują sięteczki zawierające nader skromną spuściznę aktową. Analogicznymi zbiorami nie dysponuje Archiwum Państwowe w Katowicach. Akta osobowe tamtejszych sędziów, nieskatalogowane i nie tak obszerne jak krakowskie, pozostają w posiadaniu Archiwum Sądu Okręgowego w Katowicach. Uzupełnić je zatem należało o zbiory akt osobowych znajdujące się w archiwach Sądu Rejonowego w Cieszynie oraz Okręgowej Rady Adwokackiej w Katowicach. Te ostatnie mają o tyle istotne znaczenie, iż bardzo często adwokaci w początkach swej kariery wykonywali zawód sędziego. Poza zbiorami informacji personalnych ogromną rolę odgrywają także akta prezydialne krakowskiego i katowickiego Sądu Apelacyjnego. Ich obszernym zbiorem dysponują oba archiwa państwowe, przy czym materiały dotyczące krakowskiego Sądu Apelacyjnego złożone zostały w Oddziale Archiwum Państwowego w Szytkowicach. Zasoby placówek w Opolu, Poznaniu i Lwowie mają znaczenie uzupełniające. Bardzo pomocna okazała się również międzywojenna, fachowa prasa sędziowska, na łamach której odzwierciedlone zostały bez mała wszystkie problemy nurtujące to środowisko. Spośród czasopism wydawanych w poszczególnych apelacjach najbardziej cenny jest „Przegląd Sądowy”, który jako jedyny ukazywał się przez niemal cały okres międzywojenny, już od 1919 r. Prezentow-

wał warunki pracy sędziów na terenie apelacji krakowskiej. Przez pewien czas pełnił również funkcję oficjalnego organu prasowego apelacji katowickiej. Z uwagi na to, iż każde pismo sędziowskie zajmowało się sprawami jedynie własnej apelacji lub, co najwyżej, pozaborowej dzielnicy, znaczenie warszawskiego „Głosu Sądownictwa” lub lwowskiego „Czasopisma Sędziowskiego” dla niniejszych rozważań jest mniejsze. Sporą liczbę ważnych informacji przynosił natomiast „Głos Prawników Śląskich”, aczkolwiek czasopismo to ukazywało się jedynie w latach 1937–1939, a ponadto na łamach tegoż periodyku, zgodnie z jego nazwą, zamieszczano publikacje ukazujące specyfikę górnośląskiego i cieszyńskiego życia prawniczego, nie ograniczając się do spraw *stricto* sędziowskich.

Trudną do przecenienia rolę, szczególnie dla badań statystycznych nad środowiskiem sędziowskim, odgrywają, wydawane cyklicznie od 1927 r., kalendarze sądowe. Zawierają one bowiem indywidualny wykaz wszystkich pracowników zatrudnionych w sądach na terenie całej Polski. Na ich podstawie można nie tylko określić liczbę sędziów pracujących w danym roku w apelacji krakowskiej i katowickiej, ale wręcz każdego z nich zdefiniować z imienia i nazwiska. Wcześniej wydawane kalendarze prawnicze ukazywały się w odstępach dwuletnich, a co gorsze, biorąc pod uwagę temat pracy – zamieszczano w nich jedynie informacje z apelacji warszawskiej i lubelskiej. Dane z kalendarzy sądowych, uzupełnione informacjami zawartymi w opracowaniu Tadeusza Pietrykowskiego, wydanym dla uczczenia 15-lecia sądownictwa w apelacji katowickiej¹¹, pozwalają bardzo precyzyjnie określić liczebność sędziów na tym terenie. W całym okresie międzywojennym przez sądy na Śląsku Górnym i Cieszyńskim przewinęło się ogółem 444 sędziów. Podobnie dokładnej liczby nie da się podać w przypadku apelacji krakowskiej. Nazwiska sędziów pracujących tu przed 1927 r. trzeba bowiem pozyskiwać ze źródeł pośrednich. Są one jednak na tyle liczne i wiarygodne, że liczba 1600 sędziów zatrudnionych w różnych latach okresu międzywojennego w zachodniej Małopolsce wydaje się prawdopodobna. Informacje o około 75% z nich na podstawie akt osobowych i relacji prasowych można było skwantyfikować według najistotniejszych danych dotyczących życia rodzinnego, przebiegu kariery zawodowej itp. W przypadku sędziów apelacji katowickiej podobną kartotekę sporządzono dla blisko 70% sędziów.

Pozyskane informacje pozwoliły mi posłużyć się, obok metody komparatystycznej, także elementami analizy opisowej, z użyciem kwestionariusza osobowego. Zalety tego sposobu prezentacji materiału opisał już Józef Borzyszkowski w swej syntezie poświęconej inteligencji Prus Zachodnich¹². Podobieństwo podejmowanej tematyki pozwoliło mi skorzystać z jego do-

¹¹ T. PIETRYKOWSKI: *Sądownictwo polskie na Śląsku 1922–1937*. Katowice 1939.

¹² J. BORZYSZKOWSKI: *Inteligencja polska w Prusach Zachodnich 1848–1920*. Gdańsk 1986, s. 11.

świadczeń i przedstawić całość materiału w ujęciu problemowym. Najpierw zatem ukazane zostaną różnice prawniczej tradycji niemieckiej i austriackiej, ujawniające się już w samej strukturze sądownictwa na terenie zachodniej Galicji i dzielnicy pruskiej. Kolejne rozdziały prezentować będą okoliczności przejścia wymiaru sprawiedliwości przez państwo polskie, etapy tworzenia apelacji krakowskiej i katowickiej, a także dane statystyczne odnoszące się do obszaru, liczby ludności oraz wielkości środowiska sędziowskiego w obu badanych apelacjach. W rozdziale piątym zamieszczone zostaną informacje o materialnych warunkach pracy sędziów, w kolejnym – o składzie narodowościowym pracowników wymiaru sprawiedliwości w apelacji krakowskiej i katowickiej. Ostatnie dwa rozdziały dotyczą zagadnień aktywności politycznej sędziów oraz ich zaangażowania w inne przejawy działalności społecznej.

Powstanie niniejszej rozprawy okazało się łatwiejsze dzięki życzliwemu wsparciu wielu osób. Pragnę przede wszystkim wyrazić ogromną wdzięczność Pani Profesor Marii Wandzie Wanatowicz, której merytoryczne uwagi i wskazówki wspomagały mnie na kolejnych etapach tworzenia pracy. Za wszechstronną pomoc przy zbieraniu materiału i jego opracowywaniu dziękuję również Koleżankom i Kolegom z zakładów: Historii Najnowszej 1918–1945 oraz Metodologii i Dydaktyki Historii Uniwersytetu Śląskiego.

Wykaz skrótów

AAN	– Archiwum Akt Nowych
AIPN	– Archiwum Instytutu Pamięci Narodowej, Oddział w Katowicach
ANMP	– Archiwum Parafialne Parafii Niepokalanego Poczęcia Najświętszej Marii Panny w Katowicach
AORA	– Archiwum Okręgowej Rady Adwokackiej w Katowicach
APCiesz.	– Archiwum Państwowe w Katowicach, Oddział w Cieszynie
APKat.	– Archiwum Państwowe w Katowicach
APKiel.	– Archiwum Państwowe w Kielcach
APKrak., Spyt.	– Archiwum Państwowe w Krakowie, Oddział w Spytkowicach
APOp.	– Archiwum Państwowe w Opolu
APPoz.	– Archiwum Państwowe w Poznaniu
ASOKat.	– Archiwum Sądu Okręgowego w Katowicach
ASR	– Archiwum Sądu Rejonowego w Cieszynie
BBWR	– Bezpartyjny Blok Współpracy z Rządem
CAPU	– Centralne Archiwum Państwowe Ukrainy
„CS”	– „Czasopismo Sędziowskie”
DNVP	– Deutschnationale Volkspartei
DPPP	– Dziennik Praw Państwa Polskiego
DzUP	– Dziennik Ustaw Państwa
DzURP	– Dziennik Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej
DzUrzMS	– Dziennik Urzędowy Ministerstwa Sprawiedliwości
„GPS”	– „Głos Prawników Śląskich”
„GS”	– „Głos Sądownictwa”
„GSW”	– „Gazeta Sądowa Warszawska”
LMiK	– Liga Morska i Kolonialna
LOPP	– Liga Obrony Przeciwlotniczej i Przeciwgazowej
MS	– Ministerstwo Sprawiedliwości

- NRL – Naczelna Rada Ludowa
 P.u.s.p. – Prawo o ustroju sądów powszechnych
 PCK – Polski Czerwony Krzyż
 PKL – Polska Komisja Likwidacyjna
 „PS” – „Przeгляд Sądowy”
 RGB – Reichs-Gesetzblatt
 RK – Rząd Krajowy Księstwa Cieszyńskiego
 RNKC – Rada Narodowa Księstwa Cieszyńskiego
 RO – Rejencja Opolska
 SA – Sąd Apelacyjny
 SAKat. – Sąd Apelacyjny w Katowicach
 SAKr. – Sąd Apelacyjny w Krakowie
 SAPoz. – Sąd Apelacyjny w Poznaniu
 SK – Sąd Krajowy
 SKA – Stowarzyszenie Kandydatów Adwokackich
 SKW – Sąd Krajowy Wyższy
 SO – Sąd Okręgowy
 SOb. – Sąd Obwodowy
 SOKat. – Sąd Okręgowy w Katowicach 1945–1950
 SOKC – Sąd Okręgowy w Krakowie
 SOKiel. – Sąd Okręgowy w Kielcach
 SP – Sąd Powiatowy
 TCL – Towarzystwo Czytelni Ludowych
 TRS – Tymczasowa Rada Stanu Królestwa Polskiego
 UWŚl. – WS – Urząd Wojewódzki Śląski. Wydział Samorządowy
 UWŚl. – WA – Urząd Wojewódzki Śląski. Wydział Administracyjny
 UWŚl. – WP – Urząd Wojewódzki Śląski. Wydział Prezydialny
 WSA – Wojewódzki Sąd Administracyjny
 WUSW – Wojewódzki Urząd Spraw Wewnętrznych
 ZSiP – Zrzeszenie Sędziów i Prokuratorów
 Zbiór – Zbiór akt personalnych pracowników niemieckiego wymiaru sprawiedliwości 1856–1945
 ZLP – Związek Legionistów Polskich
 ZOKZ – Związek Obrony Kresów Zachodnich
 ZŚK – Związek Śląskich Katolików
 ZZPP – Związek Zrzeszeń Pracowników Publicznych Województwa Krakowskiego

Indeks nazwisk

- A**
Adamczewski Stefan 54
Ajdukiewicz Mieczysław 457
Alberti Roman 413
Albrycht Kazimierz 300
Aleksandrowicz Aleksander 381
Ameisen Markus Aron 137, 338, 344, 353
Andrysik Kazimierz 315
Antess Karol 144, 343, 347, 350
Armata Władysław 375, 413
Auber Józef 348, 354, 355
Aywas Tadeusz 210, 293
- B**
Babiński Bronisław 286
Baczyński Jan 58, 140
Baczyński Leon 338
Badura Jerzy 71, 213, 438, 439, 458
Baliński Ignacy 424
Balon Jerzy 27
Bańkowski Zenon 340
Barabolak Mikołaj 338
Baraniecki Jarosław Dymitr 204, 334, 343, 353, 458
Bartuś Teodor 207, 371, 374, 410
Bartynowski Stefan 438
Bartz Antoni 252, 292
Bauer Rudolf 350
Bączek Karol 213, 458
Belniak Michał 338, 348
Belej Jan (Iwan) 337, 343
Berger Alfred 346
Bernacki Mieczysław 212, 378, 379, 446
Bibring Julian 58, 241, 252, 278, 335, 336, 348
Biegański Karol 457
Bielawski Kazimierz 466
Biesik Józef 250
Bilak Stepan 364
Bilewicz 358
Bilski Mieczysław 462
Bisyk Mikołaj 338, 354
Blachnik Piotr 372
Błachociński Antoni 250
Błahut Karol 213, 459
Błaszkowski Leon 77
Bobilewicz Władysław 210
Bocheński Feliks 84–86, 88, 89, 91, 92, 132, 143, 147, 149, 208, 247, 250, 329, 374, 419, 420, 455, 456, 459, 462
Bocheński Feliks jun. 439
Bocheński Stanisław 187
Bochnak Marzena 218
Bochnak Zdzisław 141
Bodeński (Budyś) Michał 58
Bogucka Janina 257, 258
Bojdecki Alojzy 373
Borkowski Kazimierz 212
Borszewski Władysław 145
Borth Władysław 66, 70
Borzyszkowski Józef 13
Bossowski Józef 25, 142
Brahl Helmut 372
Brandys Ludwik 66
Brągiel Władysław 210, 303
Bribram Mojżesz 336
Brodacki Jan 61, 371, 391, 404, 405, 438, 463
Bromboszcz Teofil 452
Broy Józef 207, 208, 303
Brydak Edward 454
Bryl Jan 380

Brzostyński Adam 208, 247, 254, 410, 411, 449

Budek Mieczysław 69

Bugayski Stanisław 137

Bugiera Miron 343, 348

Bukowiecki Stanisław 74, 76, 77, 99, 257

Bukowski Erwin 212

Bukowski Henryk 241

Burek Władysław 137

Bursztyn Władysław 381

Byszewski Ignacy 155, 305, 375

Car Stanisław 216, 388, 399, 407

Chalbazany Stanisław 232

Chlebik Józef 248

Chmielowski Stanisław 445

Chmielowski Władysław 138, 139, 145

Chojnacki Kazimierz 239

Cholewka Kazimierz 143, 219, 450

Chorzelski Bogdan 70

Chronowski (Turek) Tadeusz 58, 388, 459

Ciochoń Wojciech 373

Ciunkiewiczowa Maria 464

Crusen Georg 95

Cybulski Leonard 78

Czajka Jan 258

Czajka Michalina 257, 258

Czajkowski Krzysztof 140

Czałczyński Kazimierz 300

Czapla Kazimierz 54, 55, 66, 90

Czapla Marian 207

Czarliński Jarosław 88, 217

Czarnek Marian 71, 152, 371, 373, 445, 454

Czarny Kazimierz 137

Czernicki Tomasz 391

Czok Józef 207

Czuchajowski Bolesław 162, 424

Czyszczan Juliusz 242

Czyszczan Maciej 242

Ćwiklińska Zuzanna 232, 257, 258

Ćwikła Tadeusz 232

Damm Henryk 164

Danikiewicz Franciszek 437

Dankiewicz Stefan 142

Dąbal Tomasz 381

Dąbrowski Włodzimierz 66, 124, 156

Dbałowski Włodzimierz 141

Dembowski Adam 445

Dietl Józef 21

Dobesz Kazimierz 238

Dobrowolski Aleksander 206

Dobrowolski Antoni 137

Dobrowolski Jan 211, 303

Dobrowolski Józef 250

Döllinger Zygmunt 69, 71, 371, 373, 445

Dombek Paweł 372

Dombek Zacheusz 207

Duch Kazimierz 302

Dudek Wilhelm 302, 445

Dura Karol 373, 454

Durynek Augustyn 207, 303

Dvořák Jan 349

Dymek Władysław 242, 243, 408, 454, 476

Dyrcz Wincenty 250

Dyrgała Józef 207

Dziąba Karol 408

Dziedzic Ignacy 58

Dziewiński Karol 232

Dziurzyński Tadeusz 25, 103, 142

Eckardt Paul 95

Erb Dionizy 252

Fabijański Stanisław 239

Fafek Mieczysław 238

Feuerman (Ogniewski) Henryk 49

Fierich Franciszek Ksawery 103

Fipper 90

Fleszyński Kazimierz 254, 439, 448

Forostyna Roman 239

Franke Jan 420

Frankenberg Michał 211

Frąckiewicz Stanisław 142, 419

Frejman Zofia 258

Frendl Agenor 167, 191, 208, 212, 247,

311, 327, 328, 349, 351, 358, 398, 400,

411, 414, 424, 459, 461

Frendl Ludwik 439

Fried Stanisław 338, 342, 348, 438, 446

Fuchs Stanisław 142

Gajda Adam 439

Galli Bindo 94

Garbusiński Jan 375

Gardulski Bolesław 66, 68

Garnowski Władysław 461

Gawlas Władysław 212

Gazda Stanisław 466

Geisler Eugeniusz 255

Gelobter Maksymilian 232

Gerschel Karol 286

- Gerstman Aleksander 140, 302
 Gina Ludomir 96
 Giżycki Stanisław 377
 Głagła-Galiński Robert 217
 Glanz Leon 338, 348
 Glass Jakub 256
 Glensk Teodor 69, 207, 449
 Gładyszowski Włodzimierz 458
 Głogoczowski Andrzej 137
 Głowacki Franciszek 211, 303, 456, 458
 Głowacz Alfons 248
 Gniewosz Karol 241, 248, 460
 Godłowski Tadeusz 437
 Goldberger Oskar 212, 345
 Goldstern Henryk 348
 Gołąb Stanisław 103, 257, 435
 Gorzelski Ulryk (Goldberger Ure) 344, 348
 Gospos 96
 Górnik Alfons 56, 91
 Górski Antoni 103
 Górski Tadeusz 438
 Grabińska Wanda 257
 Grabowski Waclaw 391, 395
 Grabski Ignacy 124
 Grabski Władysław 270, 306
 Grażyński Michał 117, 133, 196, 246, 253,
 350–352, 358, 374, 375, 378, 396, 400,
 402, 410, 414, 415, 429, 431, 432, 435,
 462
 Gregorczyk Władysław 424
 Grodyński Andrzej 83, 250, 346
 Grodyński Wilhelm 250
 Gronowski Stanisław 162, 441, 443
 Grünbaum 96
 Grüss Bernard 162, 438
 Gruszczyński Kazimierz 58, 138, 139
 Grützner 96
 Grzybowski Stefan 446
 Grzywacz Aleksander 71
 Gwóźdź Marceli 207
 Günther Hugo 250
 Gutkowski Karol 252
 Guzek Bronisław 445
 Guzy Zygmunt 206
- H**aberling 96
 Haliński Władysław 458
 Hałatkiewicz Jan 250
 Hamerski Karol 211
 Hanczakowski Włodzimierz 439
 Handzel Jan 143, 191, 208, 213, 247, 250,
 286, 378, 424, 456, 459
- Hankiewicz Lew 337
 Harbich Emanuel 52, 84, 345
 Hausner Witold 62, 71, 72, 79, 263, 311,
 450
 Hausner Władysław 237
 Heidenheim 90
 Hejmowski Witold 212
 Hemmerling Karol 143, 213, 217
 Hermanowski Klemens 408
 Herwy Władysław 96
 Heski Bernard 72
 Higersberger Józef 75
 Himml Richard 95
 Hinze Wiktor 95
 Hochelber Albert 86
 Hof Tadeusz 210, 253
 Hoffmann 96
 Hoffmann Maksymilian 338
 Hojda Michał 140
 Hołoga Marian 445
 Hołyński Jan 274
Homola Irena 49
 Hora Edward 461
 Hryniewiecki Eugeniusz 339
 Hubishta Alfred 419
 Hubl Adolf 202
 Hukiewicz Konstanty 338, 340
 Hul Stanisław 210, 252, 447
 Hueck Adolf von 144, 162, 250, 343,
 350
- I**dźkowski Antoni 93
 Immerdauer Wilhelm Izaak 338, 348
 Iwanec Włodzimierz 340, 354
- J**abłoński Wincenty 371, 373, 376, 379
 Jabłoński Włodzimierz 248, 403
 Jamontt Janusz 407, 425, 435
 Jamrozik Jan 156
 Janowski Alfred 252
 Janusz Fryderyk 445
 Jara Stanisław 162
 Jaroń Jan Nikodem 66
 Jarosz Mieczysław 71
 Jasiewicz Bogdan 232
 Jaszczurowski Kazimierz 137, 141
 Jaworowski Kazimierz 96, 148, 149, 250
 Jaworski Edward 254
 Jaworski Władysław Leopold 71, 103, 438
 Jendl Alfred 108, 190, 205, 248, 397, 398,
 420, 422, 424–426, 437, 438, 460
 Jeżowiecki Władysław 232

- Jossé Alfred 208, 254, 352
 Jurasz Wojciech 454
- K**
 Kachnikiewicz Tadeusz 211
 Kalandyk Franciszek 210
 Kalewicz Eugeniusz 160
 Kaliniewicz Jan 300
 Kałuża Paweł 207
 Kałużniacki Juliusz 103, 140
 Kamieniecki Kazimierz 208
 Kamiński Stefan 142
 Kant Norbert 232
 Kapa Władysław 254, 424
 Karczewski Tadeusz 196, 207, 372, 455
 Karger Karol 346
 Karpiniec Rudolf 212, 254, 373, 438, 449, 454, 456, 459
 Karwacki Wieńczysław 413
 Kasl Piotr 349
 Kaucki Otton 462
 Kaufman Zygmunt 409
 Kazmierczak Włodzimierz 207
 Kazmierowski Karol 207
 Kaznowski Bolesław 140
 Kempka Paweł 66
 Kessler Jakub 71
 Kicki Mieczysław 250
 Kipta Stanisław 375
 Kisielewski Józef 96
 Kiszka Karol (adwokat) 213
 Kiszka Karol (sędzia) 71, 213, 311, 355, 356
 Kleczka Jan 206, 241
 Klejnot Antoni 69, 207, 252, 447
 Kleski (Meyer) Artur 148, 149, 156, 185, 211, 213, 246, 297, 300, 365, 375, 424, 446, 450, 459
 Klimczyk Władysław 438
 Klimontowski Marcei 250
 Kluczny 52
 Kłos Edward 409, 445
 Kłosok Jan 316
 Kniżycki Władysław 156
 Kobiela Józef 346, 372, 376, 446
 Kobylański Stanisław 54, 55
 Kociołek Marian 303
 Koncki Tadeusz 452
 Kondratowicz Ignacy 399
 Koniuszewski Stanisław (ojciec) 241
 Koniuszewski Stanisław (syn) 241
 Konopka Leon 348
 Kopocz Paweł 66, 207, 371, 374, 455
- Korczyński Edward 139
 Korczyński Franciszek 71
 Korfanty Wojciech 70
 Korusiewicz Stanisław 161
 Korzonek Jan 162, 438
 Kosonocki Jan 343
 Kossowski Edward 232
 Kostka Edward 61
 Kostka Karol 96, 330
 Kostołowski Marian 424, 438
 Kowalczyk Michał 354, 409
 Kowalski Tadeusz 191, 192, 195
 Kowalski Jan 458
 Kozień Jan 445, 446
 Krajewski Fritz 52
 Kral Eugeniusz 314
 Kramarczyk Karol 212
 Kraus Henryk 258
 Kraus Maria 232, 257, 258
 Krąkowski Romuald 160
 Krośnicki Jan 204
 Król Stanisław 348
 Kruczkiewicz Władysław 424
 Krukierok Kazimierz 232
 Krupiński Jan 162, 374
 Krupiński Leonard 156
 Krzanowski Wawrzyniec 71
 Krzos Stanisław 468
 Krzymuski Edmund 103
 Krzysztoforski Michał 373, 451
 Krzyżankiewicz Włodzimierz 55, 65
 Krzyżanowski Bronisław 424, 436
 Krzyżanowski Józef 191, 248, 398, 430
 Kubina Teodor 449, 452
 Kuczyński Jan 211
 Kudera Brunon 56, 66
 Kujawa 52
 Kulczycki Łukasz 137
 Kuliński Zygmunt 127
 Kunz Jan 142
 Kunze 92
 Kurcz Feliks 207
 Kurkowski Karol 58, 154, 293
 Kurlus Stefan 447
 Kurowski Jan 71, 454
 Kuryłow Michał 341, 354
 Kuryłowicz Włodzimierz 50, 61
 Kuszka Alfons 207
Kwiatkowski Eugeniusz 98
 Kwiatkowski Tadeusz 237
 Kwieciński Augustyn 373, 454, 456
 Kwieciński Stanisław 71, 210, 287, 445

- L**achowiecki-Czechowicz Adolf 205, 400, 401, 403, 445
 Langiewicz Marian 313
 Laniewski Alfred 426, 439
 Laskowski Alfons 164
 Laveaux Wacław de 210, 241
 Lehnert Edward 217
 Lelek Wawrzyniec 348
 Lerch Franciszek 56, 91
 Lesz Ignacy 144, 372
 Leśniak Józef 154
 Leśniak Stanisław 445, 454
 Lewandowski Zygmunt 254, 424
 Lewicki Feliks 348
 Leyko Władysław 375
 Lipiński Aleksander 187, 211, 439, 445
 Lipka Józef 287, 446
 Litauer Jan Jakub 74
 Lochman Bruno 338
 Londzin Józef 411
 Lorych Seweryn 211
 Lubomęski Zdzisław 208, 247, 254, 459
 Lutosławski Wincenty 65
- Ł**adyżyński Maksymilian 217
 Łaguna Zygmunt 413
Ławnikowicz Grzegorz 10
 Łazarow Stefan 388
 Łodziński Zdzisław 415
 Łubieńska Róża hr. 451
 Łuczakowski Tadeusz 140
- M**achnicki Aleksander 162
 Madaliński Tadeusz 54, 55
 Magiera Jan 450
 Mainka Jan 66, 70
 Maiss Maksymilian 174, 191, 208, 247, 286, 398, 459
 Majer Józef 311
 Majerek Maria 257
 Makarewicz Juliusz 25
 Makowski Wacław 74, 77, 110, 385
 Małkowski Stanisław 70, 148
 Małota Stanisław 373, 438
 Manneville Gustave de 85
 Mansch Ludwik 439
 Mańkowski Wiktoryn 256
 Marcinek Eduard 52
 Marek Zygmunt 102, 103, 262, 380
 Markiewicz Bronisław 191, 248, 254, 398, 419, 420, 424
 Marowski Kazimierz 141
- Maślak Stefan 338, 348
 Matakiewicz Antoni 371, 376, 379, 441, 451
Materniak-Pawłowska Małgorzata 10
 Matula Stanisław 212
 Matusiewicz Adolf 181, 208, 247
 Matusiński Henryk 61, 348, 381, 424
 Matuszewski Władysław 140
 Mazurkiewicz Jan 205
 Mendys Władysław 58
 Merczyński Stanisław 409
 Meysztowicz Aleksander 398
 Michalski Janusz Samuel 253, 375, 396, 405, 406, 456, 458
 Michałek Karol 250
 Michałowski Czesław 218, 330, 407
 Michałowski Witold 255
 Michejda Jan 71
Mielżyński Maciej 69
 Mierzejewski Felicjan 55
 Mikołajewski Marian 316
 Milanycz Bazyli 338
 Mildner Jan 56
 Mirkiewicz Stanisław 445
 Misky Stanisław 211, 242, 297, 303
 Miszewski Wacław 424, 425
Mohyluk Mariusz 10
 Mocko Jan 219
 Mogilnicki Aleksander 75, 399
 Moraczewski Jędrzej 80
 Morawski Jan 88, 142, 309, 424
 Motyka Emil 207, 252, 375, 446, 455, 458
 Mrazek Michalina 257
 Mrowec Zygmunt 255, 424
 Muchowicz Józef 237, 241
 Muczkowski Józef 420, 421, 423, 424, 435
 Müller Samuel 338, 353
 Müller Władysław 141
- N**abenzahl Samuel 345
 Nachtman Jan 160
 Nawrocki Józef 205
 Neckarz Jan 238
 Nesterowicz Władysław 356
 Neuman Kazimierz 458
 Niedurny Piotr 90
 Niedziela Józef 452
 Niemiec Walenty 207, 216
 Niewiadomski Leszek 205
 Nitribitt Józef 210
 Nitsch Kazimierz 65

- Nitsch-Tarnowska Wanda 259
 Niwiński Tadeusz 143, 213
 Nowak Piotr 354
 Nowak Stanisław 142
 Nowodworski Franciszek 150, 382
 Nowodworski Jan 391
 Nowodworski Stanisław 88, 147
- O**chman Otton 351, 352, 353
 Olbromski Antoni 191, 192
 Ogorek Karol 91, 144, 164, 346
 Olearczyk Walenty 144
 Oleksy Jan 66, 68, 96
 Oleksy Wojciech 149
 Olewski Władysław 408
 Olszewski August 250
 Opolski Jan 202
 Osiecki Konstanty 149
 Ostrowicz Konstanty 147, 208, 247, 438, 449, 459
 Ostrowski Antoni 191
 Ostrowski Marian 398
 Otowski Roman 164
- P**achoński Józef 437
Paciorkowski Stanisław 407
 Paczyński Wacław 160
 Palmrich Jan 203, 255
 Panas Hnat 341
 Panek Józef 380, 403, 433, 457
 Pappé Tadeusz 142
 Parczewski Alfons 256
 Parylewicz Franciszek 120, 247, 248, 353, 377
 Parylewiczowa Wanda 463, 464
 Pasternak Władysław 96
 Patek Mieczysław 210, 246, 300, 389
 Pawelec Alojzy 117
 Pawelka Maksymilian 349
 Piasecki Władysław 156, 354
 Piątek Stanisław 210, 252
 Piecha Bernard 207, 252, 253, 353, 374, 447
 Pientka Walenty 207
 Pieracki Bronisław 377, 464
 Pierzchalski Adam 108
 Pietrykowski Tadeusz 13, 211
 Pietsch Tadeusz 241, 364, 375, 406
 Pilarski Mieczysław 415
 Piłsudski Jan 390, 391
 Piłsudski Józef 71, 101, 278, 313, 357, 375, 379, 385, 395, 399, 405, 406
- Pinert Izaak 52, 87, 143, 213, 344, 345, 347
 Piotrowski Jan 143, 162, 219, 253, 445
 Piwowarczyk Zygmunt 239
 Pluciński Mieczysław 203
 Płaza Michał 142
 Podkowik Jan 144
 Podolecki Bronisław 286, 372, 375, 424, 447, 450, 453
 Pohoryles Baruch 338
Pol Krzysztof 10
 Polaczek Karol 213
 Poliwka Stanisław 373, 454
 Ponikło Adam 142
 Popławski Tadeusz 210, 238, 293, 375
 Potępa Julian 248
 Potyka Józef 144
 Poznanski 96
 Prądzyński Teodor 147
 Prądzyński Witold 54, 139
 Przybylski Zygmunt 141
 Przybyłowski Roman 303, 458
 Ptaś Józef 83, 141
 Ptaś Karol 458
 Puzyna Tadeusz 140
- R**achwał Tadeusz 301
 Radlicz Wiktor 410
 Radocki Karol 143
 Radoń Józef 468
 Radwański Paweł 55, 56
 Rakowski Kazimierz 65
 Rappaport Emil Stanisław 74, 75, 435, 436
 Rappaportówna Bolesława 256
 Rasp Aleksander 452
 Ratajski Cyryl 54
 Rauer Edward 468
 Reben Izidor 338, 348
 Regniewicz (Singer) Emil 225, 338
 Reimar 96
 Reszczyński Ludwik 210
 Rodwin Jakub 373
 Rogoź Antoni 375, 438
 Roman Walery 117
 Rompolt Ludwik 210, 303, 372, 414, 446, 454, 456, 458, 462
 Rosenblüth Ignacy 241
 Rosenstein Maksymilian 338
 Rosiński Bolesław 54, 55
 Rosławiński Kazimierz 250
 Rosner Feliks 137
 Rospond Maciej 408, 446

- Rostek Antoni 70
 Rostworowski Michał 103
 Rozińak Jan 349
 Rożański Mieczysław 420
 Różański Marian 54, 424
 Różański Włodzimierz 108
 Różycki Stanisław 58
 Rudnicki Kazimierz 75, 248, 374, 402, 451
 Ruszczyński Adam 88, 89, 375
 Rykaczewski Jan 408
 Rymar Stanisław 381
 Rymer Stefan 206, 232, 241
- S**adowski Zygmunt 57
 Salmanowicz Jan 337
 Santarius Gustaw 212
 Santarius Karol 224, 241
 Sapecki Wojciech 70
 Sapieha Adam 450
 Satke Stanisław 142
 Sawicki Bronisław 247, 248
 Schenker Marian 219
 Schenker Oskar 315
 Scheuring Stanisław 202, 424, 438, 445
 Schnorrenpfeil 96
 Scholz Romuald 210
 Schramm 96
 Schwendy Gottfried 95
 Sciora Franciszek 162
 Seidl Wilhelm 58
 Seidler Teodor 391
 Seidler Walerian 96, 143
 Sekutowicz Bolesław 439
 Semaka Elias 50, 61
 Seyda Władysław 399
 Seyda Zygmunt 54, 88, 95
 Sękowski Kazimierz 143, 330, 458
 Sienicki Jan 142
 Sienkiewicz Roman 202
 Sikora Józef 348, 363, 375, 378, 454
 Sikorski Władysław 403
 Skarżewska Krystyna 232, 257, 258
 Skąpski Józef 103
 Skiba Józef 303
 Skokowski Jerzy 77
 Skop Robert 207
 Skrzypek Ludwik 71
 Skulski Władysław 162, 438
 Słanina Stefan 207
Słowacki Juliusz 62
 Smolecki Tadeusz 438
 Sobieski Waclaw 65
- Sobol Marian 146
 Sobolewski Bronisław 77
 Sobota Karol 142
 Solak Franciszek 420
 Sommerstein Emil 364
 Spaltenstein Danuta 147
 Spaltenstein Wincenty 58, 67, 146, 147, 241, 372, 376, 446, 447, 449, 456
 Spólnik Marian 424
 Sribny Jerzy 338
 Stach Karol 241, 252, 349
 Stankiewicz Waclaw 162
 Stark Henryk 232
 Stark Tadeusz 88, 89, 147, 208, 216, 247, 254, 350–352, 373, 374, 396, 399–401, 403, 410, 446, 449, 453, 454, 459
 Staszewski Stanisław 160
 Stawarski Adam 162
 Stawowski Eugeniusz 108, 140, 156, 162
 Stawski Jan 211, 252, 374, 445, 446, 458
 Stelmachowski Bronisław 435
 Stiller Franciszek 55
 Stobiecki Romuald 138
 Stodolak Eugeniusz 148, 375, 447
 Stokłosa Stanisław 254, 424
 Stramski Michał 315
 Strawieński Adam 247, 254, 403, 444
 Strzelczyk Karol 149
 Stuhr Rudolf 143, 156
 Sulerzyski Bogdan 211
 Sumorok Leon 439
 Supiński Leon 75, 399, 424, 451
 Szajdzicki Ignacy 108, 140
 Szaliński Tadeusz 124, 374, 412, 446, 447
 Szałowski Tadeusz 205
Szarycz Jan 10, 259
 Szatko Jan 156
 Szczepański Włodzimierz 152
 Szczek Ignacy 96, 446
 Szkudlarz Stanisław 207, 372
 Sznajder Adam 420, 421
 Szoblik Leopold 303
Szramek Emil 206, 307, 467
 Szromba Marian 161, 162, 411
 Szurlej Stanisław 58
 Szwarzenberg-Czerny Marian 241
 Szwarzenberg-Czerny Jan 241, 366, 454
 Szybiak Paweł 210, 455
 Szymeczek Jan 108, 145, 156, 207, 208
- Ś**cibor Franciszek 371
 Ścisłowski Władysław 162

- Ślebodziński Ignacy 293, 313
 Śliwa Edward 143, 213
 Śmietana Wiktor 445, 446
 Śrzednicki Stanisław 74, 77, 78
 Świątkowski Mieczysław 339
 Świstun Włodzimierz 344, 347, 462
- T**aborski Kazimierz 71
 Tałasiewicz Zygmunt 371
 Taubenschlag Rafał 142
 Taucke 96
 Tempka Władysław 210, 374
 Tichy Franciszek 461
 Tokarz Jan 132, 403
 Tracz Józef 186, 308
 Trammer Jerzy 103
 Trąpczyński Wojciech 409, 414, 451
 Treviranus Gottfried 448
 Trznadel Władysław 96, 304
 Tułasiewicz Stanisław 142
 Turowicz August 420
 Turowicz Mieczysław 248, 403, 435
 Tymowska Alicja 258
- U**dziela Seweryn 212, 446, 458
 Uhr-Stebelski Jarosław 50, 312, 451
 Urbanowicz Ludwik 241
 Urbanowicz Stefan 69, 207, 241, 253, 314, 315, 370, 445, 455, 458
 Ursel Wilhelm (ojciec) 242, 250
 Ursel Wilhelm (syn) 71, 146, 241, 242
- W**ach Kazimierz 212, 438, 445, 446, 450, 458
 Wachtel Filip 338, 348
 Waga Józef 315, 467
 Wajdowicz Jan 148
 Wajdowicz Ludwik 388
 Walder Marian 235
 Wałach Jerzy 149
 Warchałowski Tadeusz 162
 Warmski Leon 156
 Wasiewicz Antoni 137
 Wątor Józef 464
 Weber Rudolf 338
 Werhanowski Włodzimierz 339
 Werner Teodor 66
 Westenholz Ignacy 302, 373
 Węgrowski Konrad 159, 208, 254, 352
 Widlarz Michał 139
 Wielgus Piotr 373
 Wierciak Mieczysław 302
 Wierchowski Kazimierz 96, 148, 196, 208, 303, 459
 Wiewiórska Helena 256
 Wilczek Bolesław 141
 Wilusz Juliusz 141
 Windakiewicz Józef 81, 105, 107, 313, 419, 420, 435, 437
 Winsch Józef 238
 Wisłocki Tadeusz 420
 Wisz Paweł 142
 Wiśniewski Julian 373, 456, 458
 Witczak Józef 124, 371, 374
 Witkowski Alojzy 227
 Witkowski Kazimierz 108
 Witos Wincenty 380, 381, 391
 Wnukowski Klemens 54
 Wojas Michał 142
 Wojnarowicz Edmund 203
 Wolański Jan (Wolański Iwan) 323
 Woliński Kazimierz 142, 241
 Wolnik Genowefa 257
 Wolny Konstanty 56, 65, 66, 91, 218, 415, 462
 Wolter Aleksander 237, 245
 Wolter Władysław 79, 80, 83, 145, 147, 155, 247, 380, 450
 Wołyniec Aleksander 341
 Woźniak Władysław 302, 315, 446, 453
 Wójcicki Franciszek 161, 203
 Wójcik Ludwik 438
 Wóycicki Czesław 191
 Wróbel Józef 212
 Wróblewski Stanisław 103
 Wusatowski Zygmunt 70, 147, 162, 293, 403
 Wyglenda Jan 352
 Wyrobek Stanisław 141
 Wyrwalski Franciszek 293
 Wyrzykowski Henryk 380
 Wysocki Franciszek 205
 Wystrychowski Karol 207, 241, 252, 374
 Wystrychowski Wojciech 241
- Z**abierzowski Eugeniusz 61, 250
 Zacharjasiewicz Kazimierz 446
 Zacharyasz Stanisław 420, 459, 461
 Zagórowski Juliusz 139
 Zajączkowski Zenon 270
 Zaleski Stanisław 191, 398
 Zaremba Franciszek 381
 Zarzycki Leopold 191
 Zawiliński Tadeusz 141
 Zaziemski Kazimierz 388

- Zborowski Wiktor 203
Zdankiewicz Roman 162, 210, 242, 410,
443, 458, 468
Zechenter Adam 147, 208, 247, 375, 421,
422, 424, 428, 454, 456
Zembaty Adam 204
Zgórniak Jan 96, 219, 452
Zielewski Władysław 211
Zinkow Julian 210, 253, 454, 457
Ziółkiewicz Franciszek 372, 374, 445
Zoellner Lucjan 250
Zoll Fryderyk 103
- Zubrycki Piotr 341
Zweck Wilhelm 241, 303, 445
Zwoliński Marian 141
- Ż**
Żagan Ignacy 27, 66, 147, 213, 291, 375,
396, 403, 455
Żelaski Jan 58
Żeleski Franciszek 312
Żurawski Zygmunt 87
Żychliński Antoni 380
Żymirski Wiktor 142
Żytomierski Wojciech 67, 68, 147

Lech Krzyżanowski

Judges in the Second Republic of Poland Appeal districts in Kraków and Katowice

S u m m a r y

Appeal districts with their headquarters in Kraków and Katowice belonged to the smallest units of court administration in the Second Republic of Poland. The former covers the area of less than 30 thousand square kilometres in West Małopolska region (Kraków voivodship and part of Lwów voivodship). The latter, the size of which was identical to the Silesian voivodship, amounted to only 4230 square kilometers. Irrespective of the fact that both appeals did not represent an impressive extensiveness of their territories on a national scale, the discrepancies between them were even more striking. Kraków district, seven times bigger than the one in Katowice, had to deal with the problems the circle of judges faced in the interwar period on a different scale. A slightly smaller diversification in both appeal districts related to the number of judges. The Silesian voivodship comprised the most densely populated territories, which translated into a proportionally bigger staffing of appeal courts in Katowice. Nevertheless, what is worth emphasizing is the fact that the circle in Kraków was four times bigger than in Katowice. The former included less than 150 judges whereas the latter about 500.

The differences on other levels were even more numerous. Above all, what is important covers unequal conditions of moving from the rules of judiciary organization imposed on by oppressive countries to the system shaped by the Second Republic of Poland. Courts in Kraków became the institutions of the Polish country as early as in 1918, in Cieszyn two years later and in Upper Silesia as late as in 1922. Even more important were the circumstances accompanying the very changes. In West Małopolska region, they were almost unnoticed. Poles have been judges here for years and Polish language dominated in the judiciary. Slight, though noticeable staff changes had to be conducted in Cieszyn Silesia, which was connected with the necessity of changing some of the judge's staff of German origin into Polish ones and moving to a newly-formed appeal district in Katowice.

The biggest changes took place in Upper Silesia. A division of the plebiscite area as such destroyed the already existing organizational structure of plebiscite in this area (Poland did not receive any town and headquarters of the appeal court). Hence, it had to be constructed from the very beginning. The formation of the networks of the judiciary in the Polish part of Upper Silesia did not involve the judges of German origin who joined the judiciary in the Weimar Republic. Practically speaking, all judges taking work in the Uppersilesian part of appeal in Katowice in 1922 had to be brought from other parts of the Second Republic of Poland (especially from Galicia).

Twenty years of the interwar period gradually blurred the differences between the circles of judges of appeal courts in Kraków and Katowice. The employees of the judiciary under-

went identical legal regulations, received the same salary and followed analogical stages of professional development. Despite these factors, the local differences deeply-rooted in social awareness did not disappear. They revealed themselves in the form of separate customs governing the means of conducting court cases and a different model of performing professional duties. Besides, what differentiated Uppersilesian judges from Kraków ones was the way of engaging in different types of enterprises of a social nature, as well as the understanding of the notion of judicial independence itself.

Lech Krzyżanowski

Die Richter in der II. Republik Polen Die Berufungsbezirke: in Krakau und Kattowitz

Z u s a m m e n f a s s u n g

Die Berufungsbezirke mit dem Sitz in Krakau und Kattowitz gehörten zu kleinsten Verwaltungseinheiten der Justizverwaltung in der II. Republik Polen. Der erste von ihnen umfasste die Fläche von fast 30 000 km² in Westkleinpolen (die Krakauer und ein Teil der Lemberger Woiwodschaft); der zweite Bezirk dagegen hatte die Fläche der schlesischen Woiwodschaft d.i. lediglich 4 230 km². Abgesehen davon, dass die beiden Berufungsbezirke über keine großen Gebiete in Polen verfügten, waren auch andere Disproportionen zwischen ihnen auffällig. Der Krakauer Bezirk, der siebenmal so groß wie der Kattowitzer Bezirk war, musste in der Zwischenkriegszeit mehrere ernste Probleme lösen. Weniger Unterschiede zwischen den beiden Berufungsbezirken gab es dagegen in der Zahl der dort eingestellten Richter. Die schlesische Woiwodschaft hatte die höchste Bevölkerungsdichte, was in der zahlenmäßig größeren Belegschaft der Berufungsgerichte des Kattowitzer Bezirkes seine Widerspiegelung finden musste. Trotzdem umfasste der Krakauer Bezirk etwa 500 Richter und sein Kattowitzer Äquivalent fast 150 Personen.

Auf anderen Ebenen gab es noch mehr Unterschiede, die vor allem mit ungleichen Umständen des Übergangs von den von Besatzungsstaaten aufgedrängten Kanonen von der Organisation der Rechtspflege zu dem in der II. Republik Polen geltenden Justizsystem verbunden waren. Die Krakauer Gerichte wurden zu Institutionen des polnischen Staates schon 1918, die Teschener zwei Jahre später und die Oberschlesischen dagegen erst im Jahre 1922. Die diese Umwandlungen begleitenden Umstände waren noch wichtiger; in Westkleinpolen waren sie fast unmerklich, denn Richter waren hier schon seit langem nur Polen, obwohl in der Justiz vorwiegend Deutsch gebraucht war. In Teschener Schlesien mussten die Richter der deutschen Herkunft durch polnische Richter ersetzt werden, welche dann in dem neu gegründeten Berufungsbezirk in Kattowitz beschäftigt wurden.

Den größten Veränderungen war das Oberschlesien unterworfen; selbst die Aufteilung des Volksabstimmungsgebietes hatte die Zerstörung der bisherigen Gerichtsbarkeitsstruktur auf dem Gebiet zur Folge (keine polnische Stadt war der Sitz eines Bezirksgerichtes), so dass sie von Grund auf umgestaltet werden musste. Bei der Gründung von Justizdienststellen im polnischen Teil Oberschlesiens waren die Richter der deutschen Herkunft nicht beteiligt, welche zur Justiz der Weimarer Republik gehörten. Es bedeutet, dass praktisch alle im Oberschlesischen Berufungsbezirk im Jahre 1922 beschäftigten Richter aus anderen Gebieten der II. Republik Polen (vor allem aus Galizien) herbeigeführt werden mussten.

In der Zwischenkriegszeit waren die Disproportionen zwischen den Richterkreisen des Krakauer und Kattowitzer Bezirkes nicht mehr so erheblich. Sie fielen unter dieselben Gesetze, erhielten dieselbe Belohnung und hatten ähnliche Stufen der beruflichen

Beförderung zur Verfügung. Trotzdem sind die im Sozialbewusstsein stark eingewurzelten Bezirksunterschiede nicht völlig verschwunden; die äußerten sich in spezifischer Durchführung der Verhandlungen und in unterschiedlicher Ausführung der Berufsarbeit. Oberschlesische Richter hatten außerdem andere politische Ansichten als die ihre Krakauer Kollegen; auf andere Weise beteiligten sie sich an der Sozialarbeit und auch anders verstanden sie ihre richterliche Unabhängigkeit.

Na okładce zamieszczono fotografię sędziów Sądu Apelacyjnego w Katowicach pochodzącą z publikacji *Pięćciolecie sądownictwa polskiego na Śląsku 1922-1927* (ze zbiorów Biblioteki Śląskiej w Katowicach)

Redakcja: Olga Nowak

Redakcja techniczna i projekt okładki: Małgorzata Pleśniar

Korekta: Lidia Szumigala

Copyright © 2011
by Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego
Wszelkie prawa zastrzeżone

ISSN 0208-6336

ISBN 978-83-226-1971-1

(wersja drukowana)

ISBN 978-83-226-2314-5

(wersja elektroniczna)

Wydawca

Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego

ul. Bankowa 12B, 40-007 Katowice

www.wydawnictwo.us.edu.pl

e-mail: wydawus@us.edu.pl

Wydanie I. Ark. druk. 32,0. Ark. wyd. 43,0.
Papier offset. kl. III, 90 g Cena 56 zł (+ VAT)

Lamanie: Pracownia Składu Komputerowego

Wydawnictwa Uniwersytetu Śląskiego

Druk i oprawa: SOWA Sp. z o.o.

ul. Hrubieszowska 6a, 01-209 Warszawa

Tadeusz Antoni
Stark Matakiewicz

Tadeusz
Pietrzykowski

Władysław
Wolter

Kazimierz
Rudnicki

Cena 56 zł
(+ VAT)

Lech Krzyżanowski (ur. w 1964 r. w Bielsku-Białej), historyk, prawnik, pracownik naukowy w Zakładzie Historii Najnowszej 1918–1945 Instytutu Historii Uniwersytetu Śląskiego. Od 2005 r. wicedyrektor Instytutu Historii. Ekspert oceniający projekty konkursowe Europejskiego Funduszu Społecznego w obszarze edukacja. Jego zainteresowania badawcze koncentrują się na dziejach prawa i wymiaru sprawiedliwości oraz na historii inteligencji polskiej w okresie międzywojennym. Autor ponad 60 publikacji naukowych wydanych w kraju i za granicą, w tym m.in. *Kościół katolicki wobec mniejszości niemieckiej na Górnym Śląsku w latach 1922–1930* (Katowice 2000), *Powstania śląskie w edukacji historycznej* (Katowice 2010), jeden z redaktorów opracowania *Dwa dwudziestolecia Rzeczypospolitej. Polityka – prawo i administracja – gospodarka. Próba bilansu* (red. M. Fic, L. Krzyżanowski, M. Skrzypek. Katowice 2010).

ISSN 0208-6336

Lech Krzyżanowski

Sędziowie w II Rzeczypospolitej

Agencja
Frendl

Józef
Władysław

Artur
Kleski

Franciszek
Paryś

Feliks
Bochenki

